

Micro level dynamics of productivity growth; An empirical analysis of the great leap in Finnish manufacturing productivity in 1975–2000

VTL Mika Malirannan kansantaloustieteen alaan kuuluva väitöskirja "Micro level dynamics of productivity growth; An empirical analysis of the great leap in Finnish manufacturing productivity in 1975–2000" tarkastettiin Helsingin kauppakorkeakoulussa 9.12.2003. Vastaväittäjänä toimi professori Eric Bartelsman (Vrije Universiteit Amsterdam) ja kustoksena professori Pekka Ilmakunnas (Helsingin kauppakorkeakoulu).

Suomen teollisuuden tuottavuusharppauksen dynamiikka toimipaikkatasolla vuosina 1975–2000

Suomen teollisuus on harpannut teknologian ja tuottavuuden kansainväliseen kärkiryhmään 1900-luvun viimeisellä kvartaalilla. Suomen

korkealle kantaneen tuottavuusharppauksen analyysi antaa kiinnostavaa tietoa toimipaikoilla tapahtuvan teknologisen murroksen muodoista, syistä ja seurauksista.

Väitöskirjassa selvitetään toimipaikka-aineistojen avulla toimialojen tuottavuuskasvun lähteitä ja arvioidaan tuottavuuskasvun luonnetta yksityiskohtaisesti. Välineenä käytetään tuottavuushajotelmia. Väitöksessä tarkastellaan kirjallisuudessa sovellettujen menetelmien ominaisuuksia sekä esitetään joitakin uusia versioita, joissa on korjattu menetelmien aiempia heikkouksia.

Väitöksessä osoitetaan, että toimipaikkarakenteiden muutos on kohottanut Suomen teollisuustoimialojen tuottavuutta erityisesti 1980-luvun puolivälistä alkaen. 1980-luvulla Suomeen perustettiin suuri määrä uusia toimipaikkoja, joista osalla oli laadukas teknologia ja korkea tuottavuus. Yritykset investoivat ja loivat niihin uusia, tuottavia työpaikkoja. Samaan aikaan heikon tuottavuuden toimipaikat supis-

L I T E R A T U R E

tuivat ja katosivat markkinoilta: työpaikkoja tuhoutui. Tätä ilmiötä kutsutaan kirjallisuudessa joskus ”luovaksi tuhoksi”. Pitkästi luovan tuhon ansiosta Suomi nousi monilla aloilla tuottavuuden kansainväliseen eturintamaan 1990-luvulla.

Avautuminen kansainvälisen kilpailun paineelle oli keskeinen luovan tuhon käynnistänyt tekijä. Monilla aloilla avautuminen alkoi kunnolla 1980-luvun puolivälissä, mutta esimerkiksi elintarviketeollisuudessa ja rakennusaineteollisuudessa kilpailuympäristö muuttui ja luova tuho alkoi vasta 1990-luvulla.

Alan tuore teoreettinen kirjallisuus korostaa teknologiseen kehitykseen kuuluvaa ja kilpailullisilla markkinoilla tapahtuvaa kokeilemistä ja valikoitumista. Näin ollen T&K ja innovointi oletettavasti johtavat toimipaikkarakentei-

den muutokseen tuottavuutta vahvistavalla tavalla. Väitöskirja antaa empiiristä tukea tälle hypoteesille. Luovaa tuhoa näyttää edeltävän myös toimipaikkojen välisen tuottavuushajonnan lisääntyminen. Sen sijaan toimipaikkojen välinen palkkahajonta ei näytä olleen yhteydessä luovaan tuhoon Suomen teollisuudessa.

Irtisanomisen ja rekrytoinnin joustavuus helpottaa luovaa tuhoa. Tällainen myllerrys luonnollisesti heikentää työntekijöiden hyvinvointia. Epävarmuutta voidaan kuitenkin lievit- tää työttömyysturvalla. Sopeutumista voidaan helpottaa myös oikeanlaisella koulutuksella, tehokkaalla työnvälityksellä sekä työmarkkinatoimenpiteillä. ■

Lisätietoja: mika.maliranta@etla.fi

Multifaceted Norms in SMC Export Cooperation: A Discourse Analysis of Normative Expectations

KTL Eiren Tuusjärven markkinoinnin alaan kuuluva väitöskirja "Multifaceted Norms in SMC Export Cooperation: A Discourse Analysis of Normative Expectations" tarkastettiin Helsingin kauppakorkeakoulussa 2.12.2003. Vastaväittäjinä toimivat professori Iiris Aaltio (Lappeenrannan teknillinen yliopisto) ja Fellow Keith Blois (Oxford University Templeton College), kustoksena oli professori Kristian Möller (Helsingin kauppakorkeakoulu).

Vientiyhteistyö ja kotimarkkinakilpailu lyövät kättä pk-sektorilla

Väitetään, että suomalaisten pk-yritysten vientiyhteistyö epäonnistuu, koska keskinäinen kauteus ja kilpailu estävät yhteistoiminnan. Tämä tutkimus kuitenkin osoittaa, että kilpailuasetelma kotimarkkinoilla ei estä pk-yrityksiä toimimasta yhteistyössä vientimarkkinoilla.

Tutkimuksessa käsitellään konepajateollisuudessa toimivien pk-yritysten yhteistyötä Finpron Vientirengas-ohjelmassa. Tutkimus pureutuu yhteistyöhön jäsenyritysten näkökulmasta. Tulokset osoittavat, että pk-yritysten vientiyhteistyössä on keskeistä se, että osapuolet sopivat rajoista, joiden puitteissa markkinointipon-

nisteluja tehdään. Sovitut rajat synnyttävät toimintatilan, jossa on mahdollista suunnata vientiponnisteluja osapuolten panostushalukkuuden mukaan. Olennaista on, että rajat rakentavat näkemyksen kunkin jäsenen vastuusta oman liikevaihdon hankkijana. Yhteistyön velvollisuudeksi jää mahdollisuuksien hankkiminen. Toinen keskeinen seikka on, että rajat luovat yhteisymmärryksen jäsenistä autonomisina päätöksentekijöinä ja mahdollistavat yhteistyön tilanteessa, jossa yrityksillä on rajalliset resurssit, ja kotimaisten avainasiakkaiden palveleminen on ensisijaisen tärkeää.

Tutkimuksen mukaan yhteistyön jatkumisen edellytyksenä on, että yhteistyö tuo merkittävää lisäarvoa yrityksen toimintaan ja että yhteistyössä syntyy vahva näkemys kannattavasta toiminnasta pitkällä aikavälillä. Jatkuvuuteen sitoutuminen on tulosten mukaan epätodennäköistä, jos sitoutuminen lisää olennaisesti olemassa olevaa liiketoimintariskiä. Siten yhteistyön jatkuvuuden korostaminen sinänsä on epärealistista ja sen lopettaminen on osa normaalia liiketoimintaa.

Tutkimus osoitti, että yhteistyölle on erityisen tärkeää se, että yhteistyökumppaneina toimivien pk-yrittäjien kesken vallitsee vahva keskinäinen, ammatillinen arvostus. Samanaikaisesti yhteistyölle on eduksi, jos jäsenten välillä on riittävästi mahdollisuuksia henkilökohtaisiin kontakteihin.

L I T E R A T U R E

Yhteisvientipäällikön rooli on keskeinen vientirenkaassa. Yhteisvientipäällikön vahva ammatillinen pätevyys ja puolueettomuus osoitautuivat tärkeiksi. Hänen on myös saavutettava riittävän vahva asema suhteessa pk-yrittäjiin, jotta hän pystyy valitsemaan kokonaistehokkaita ja johdonmukaisia markkinointitoimenpiteitä. Vientirenaan yksittäisten yritysten tarpeiden toteuttaminen lyhyellä aikavälillä johtaa helposti hajatoimiin, eikä yhteisvientipäällikön aikaa jää pitkäjänteisten asiakassuhteiden kehittämiseen. Rajojen luomisen ja työnjaon odotuksista

huolimatta vientiprojektien toteutus ja oppimistulosten jääminen yrityksiin edellyttää tutkimuksen mukaan roolien osittaista päällekkäisyyttä.

Tutkimuksessa tarkasteltujen yritysjohtajien haastatteluissa yhteistyössä toimimista heijasti odotus liiketoiminnan tehokkaasta johtamisesta keskinäisen ymmärryksen ilmapiirissä. Pk-yritysten vientiyhteistyössä hyöty-kustannusarvot näyttäytyvät terveenä lähtökohtana, ja niitä on pidettävä yhteistyön luontevana perustana. ■

Lisätietoja: eiren.tuusjarvi@hkkk.fi